Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

24.2.2020

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunta 28.02.2020 / E 62/2019 vp / Asiantuntijalausuntopyyntö

**Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Vihreän siirtymän rahoitus, Kestävä Eurooppa -investointiohjelma (KOM(2020) 21 lopullinen)**

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

TEM lähtökohtaisesti tukee perusmuistiossa esitettyä kantaa.

Komission vihreän kehityksen investointiohjelman tavoitteena on edistää investointeja, jotka vievät Euroopan ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä. Investointitarpeiden suuren mittaluokan vuoksi yksityisten sijoittajien kannustaminen rahoittamaan ilmastonmuutoksen hillintään kehitettäviä ratkaisuja on ratkaisevan tärkeää. TEM pitää tärkeänä, että yksityinen rahoitus korostuu Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa.

Rahoitus on avainasemassa, että laaja-alaiset investoinnit ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi voidaan toteuttaa; julkinen budjettirahoitus on toisaalta riittämätön, ja rahoitusmarkkinan kestävyyden valtavirtaistuminen rahoitusmarkkinoilla luo kestävämmän rahoituspohjan ilmastoinvestoinneille. Julkinen rahoitus ja riskinjako voivat osaltaan edistää ilmastotavoitteiden toimeenpanoa ja toteutusta katalysoimalla yksityistä rahoitusta investointeihin. Samalla TEM kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että on seurattava, ettei EU:n ja jäsenmaiden julkisten toimijoiden rahoitus ja riskinjako syrjäyttäisi yksityistä rahoitusta.

Vaikka Euroopan vihreän kehityksen ohjelman puitteissa toteutettavat taksonomia ja kestävyystietojen raportointi koskevat rahoituslaitoksia ja suuryrityksiä, TEM pitää todennäköisenä, että ne ulottuvat markkinakäytäntöinä myös pk-yritysten rahoitukseen jollakin aikavälillä.

**InvestEU-rahoitusinstrumenttiohjelma**

Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelman keskeinen toimeenpanoväline on InvestEU. Politiikkatavoitteiden mukaisesti ilmastoinvestoinnit edustavat suurta osuutta InvestEU:n kautta kanavoitavasta rahoituksesta. InvestEU jatkaa Euroopan investointiohjelman (2014–2020) pohjalta investointien edistäjänä EU:ssa ja tuo saman katon alle Euroopan strategisten investointien rahaston ja 13 muuta EU:n rahoitusvälinettä, joilla tuetaan investointeja EU:ssa. Ohjelmalla tavoitellaan 650 miljardin euron lisäinvestointeja EU:n seuraavan pitkän aikavälin talousarvion aikana EU:n 38 mrd. euron budjettitakauksella.

InvestEU:ssa on useita elementtejä, joilla investointien kestävyys tulee näkyväksi. InvestEU:n puitteissa toteutettavasta kokonaisrahoituksesta ja investoinneista on tarkoitus kohdistaa vähintään

30 % ilmastotavoitteisiin. InvestEU:n yksi neljästä ns. sijoitusikkunoista eli teemoista on tarkoitettu investointeihin kestävään infrastruktuuriin. Kestävyysvaikutukset otetaan huomioon myös muissa sijoituskohteissa kuin em. teeman puitteissa tehdyissä investoinneissa. Lisäksi InvestEU:n rahoitusvälineiden kansallisessa toteutuksessa voidaan kohdentaa rahoitusta ja EU-budjettitakausta markkinatarpeen mukaan eri teemoihin kuten kestävyystavoitteisiin.

EIP-ryhmästä toteutettavat investoinnit vastaavat merkittävästä osasta InvestEU:ta. EIP:n rahoituksesta jo nyt neljännes on kohdistunut ilmastoinvestointeihin. Linjaus EIP:sta ”Euroopan ilmastopankkina” asettaa tavoitteeksi vähintään kaksinkertaistaa osuuden. Siten vuoteen 2025 mennessä puolet EIP:n rahoituksesta edistäisi ilmastotavoitteiden saavuttamista. Syksyllä 2019 hyväksytyn EIP:n uuden luottopolitiikan linjauksen mukaan se lopettaa fossiilisten energiahankkeiden rahoittamisen vuoden 2021 loppuun mennessä. Rahoitus tulee jatkossa kohdistumaan ympäristöystävällisen energian, energiatehokkuuden ja kiertotalouden hankkeisiin.

TEM on toteuttanut äskettäin selvityksen yritysrahoituksen markkinatilanteesta ja kapeikoista osana rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettavia rahoitusvälineitä varten tehtävää ennakkoarviota. Yhtenä osa-alueena kartoitettiin, miten nykyiset pk-yritysten rahoitusratkaisut tukevat ilmastotavoitteita ja olisiko tarvetta julkisille rahoitusinstrumenteille vauhdittamaan ilmastoinvestointeja tarjoamalla kannustimia yksityisille rahoittajille riskinjaon muodossa. Rahoitusinstrumenttien valmistelutyö on vielä käynnissä TEM:ssä. Selvityksen keskeisiä havaintoja oli, että julkisella rahoituksella on merkittävä ohjausvaikutus ilmastotoimissa ja että tarvitaan kannustimia ja uusia rahoitusmalleja, joissa kestävyysnäkökohdat integroituvat vahvemmin rahoituspäätöksiin. Yrityksillä on tarve investoinneille, jotta ne säilyttävät tuotanto- ja kilpailukykynsä, mutta ilmastoratkaisut eivät ole aina lyhyellä aikavälillä halvimpia. Rahoittajat saattavat karsastaa uuden teknologian kehittämiseen liittyvää korkeampaa riskiä tai pidempää kehitysaikaa.

**Yritysten toimintaympäristö**

Ennakoitava toimintaympäristö on ratkaisevan tärkeä yksityisten rahoittajien sitouttamiseksi ja mukaan saamiseksi kestävyystavoitteiden saavuttamisen edistämiseen. Tarve pitkän aikavälin näkymän tarjoamiselle on tunnistettu komission tiedonannossa. Komissio tulee päivittämään kestävän rahoituksen strategian 2020 loppupuolella. Siihen sisältyy kestävien investointien yhtenäinen määrittelykehikko, ns. taksonomia. EU-rahoituksella toteuttavissa kestävien investointien instrumenteissa sovelletaan taksonomian määritelmiä kestävälle taloudelliselle toiminnalle, joten sen myötä taksonomian vaikutukset ulottuvat yritysrahoitukseen.

Yksityisen sektorin ja suurten institutionaalisten sijoittajien kiinnostus vihreitä investointeja kohtaan on suurta, ja siten sopivien sijoituskohteiden tunnistaminen ja löytäminen on keskeistä, jotta ilmastotavoitteita edistävät sijoitusvirrat lähtevät liikkeelle. Se edellyttää taksonomian mukaisen hankevirran vahvistumista eli vihreitä sijoituskohteita. Suuryritysten ja rahoituslaitosten ilmasto- ja ympäristövaikutusten raportointiin kohdistuvat vaatimukset tulevat myös valumaan pk-yrityksiin pidemmällä aikavälillä, vaikkeivat niihin suoraan kohdistukaan. Keskimäärin suomalaisen pk-yrityksen valmiudet raportoida kestävyysvaikutuksistaan ovat puutteelliset. Ilmastonmuutos on mahdollisuus suomalaisille yrityksille tarjota ratkaisuja globaaleille markkinoille, mutta jotta myös pk-yritykset voivat hyötyä kestävästä rahoituksesta ja investointiohjelmista, niiden valmiuksia tulee kehittää. TEM koordinoi keväällä 2020 käynnistyvää hanketta, jonka puitteissa vahvistetaan kestävän rahoituksen kansallista toimenpanoa. Useat ministeriöt ovat mukana hankkeen toteutuksessa.

TEM tulee antamaan erillisen lausunnon oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta.